

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ
V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня – 2 квітня 2021 року

Том 1

ХАРКІВ
2021

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

ISBN 978-617-7886-20-3

Редакційна колегія:

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лазарєва О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол №2 від 10.03.2021 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Мітра», 2021. Т.1. 313 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Видано за рахунок авторів.

ISBN 978-617-7886-20-3

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2021

Жерновникова О. А., Коваленко О. А., Коваленко Л. М.	
Принципи і методи організації змішаного навчання в закладах вищої освіти	104
Жизномирська О. Я.	
Дистанційна форма навчання: шлях підвищення кваліфікації педагогів Тернопільського краю	107
Кравченко О. О.	
Соціальна інклюзія дистанційного освітнього процесу	111
Лебедева В. В.	
Ресурсне наповнення дистанційного курсу в системі MOODLE	115
Олійник Т. О., Пісоцька М. Е., Минко П. Є.	
Особливості вдосконалення студентоорієнтованого викладання в онлайн- середовищі	119
Пономарьова Н. О.	
Впровадження змішаного навчання у підготовці майбутніх учителів: досвід та перспективи	123
Потапова Н. В.	
Особливості використання веб-квестів в освітньому процесі в умовах дистанційного навчання	126
Прокопенко А. І., Доценко С. О.	
Цифровізація системи вищої освіти в умовах пандемії COVID-19	129
Собченко Т. М., Пивоварова О. М.	
Переваги та недоліки реалізації змішаного навчання майбутніх учителів-філологів у закладах вищої педагогічної освіти	133
Танько Т. П.	
Деякі аспекти організації дистанційного навчання у закладах вищої педагогічної освіти	137
Толочик О. В., Васютіна Т. М.	
Особливості організації змішаного навчання в початковій школі в контексті природничої освітньої галузі	141
Абдулкадір Кабадай	
Вплив телебачення на різні сфери розвитку дитини	144
Сірі Соллід Мадсен	
2020: зміни ставлення викладачів до цифрових технологій як до освітнього ресурсу	149
Секція III	
Психолого-педагогічні засади інклюзивної освіти й підтримуючого навчання	155
Григоренко В.Л.	
Формування толерантності у майбутніх вихователів ЗДО в умовах інклюзивної освіти	155

8. Bonk C. The handbook of blended learning environments: Global perspectives, local designs. San Francisco: JosseyBass/Pfeiffer. 2006. 32 p.
9. Strutyńska O. Analysis of problems and perspectives of the use of MOOCs in Ukraine. URL: https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/13265/21_The%20Use%20of%20MOOCs%20for%20Training.pdf?sequence=1 (дата звернення 01.03.2021 р.).
10. Теоретичні аспекти та стан впровадження змішаного навчання у закладах вищої освіти України. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/8666/1/Tkachuk_repozitariy.pdf (дата звернення 01.03.2021 р.).
11. Змішане навчання. Суть, переваги та успішні приклади. URL: <http://blog.ed-era.com/blended-learning-sut-pierievaghi-ta-uspishni-prikladi/> (дата звернення 03.03.2021 р.).
12. Blended Learning: Defining Models and Examining Conditions to Support Implementation. URL: <https://www.researchforaction.org/publications/blended-learning-defining-models-and-examining-conditions-to-support-implementation/> (дата звернення 02.03.2021 р.).
13. Моделі змішаного навчання. URL: https://courses.ed-era.com/asset-v1:Osvitoria_and_EdEra+life hacks+101+type@asset+block@Blended-learning.pdf (дата звернення 01.03.2021 р.).

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Танько Т. П.

доктор педагогічних наук, професор

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті проаналізовані особливості організації дистанційного навчання у закладах вищої освіти. Схарактеризовано досвід роботи викладачів факультету дошкільної освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди в умовах дистанційного навчання. Представлено пріоритетні напрями роботи викладацького складу в нових умовах.

Ключові слова: дистанційне навчання, заклади вищої освіти, здобувачі вищої освіти.

The features of the organization of distance learning in higher education institutions have been analyzed in the article. The experience of teachers of the faculty of preschool education of Kharkiv National Pedagogical university named after GS Skovoroda in the conditions of distance learning has been characterized. The priority directions of work of the teaching staff in new conditions have been presented.

Key words: distance learning, institutions of higher education, applicants.

Соціально-економічні умови, оновлення професійних знань, суттєве зростання ролі інформаційних технологій у різних галузях життя людини актуалізують питання модернізації вітчизняної освіти, важливим аспектом якої є

розвиток дистанційного навчання. Забезпечення високого рівня освітнього процесу у вищій школі визначає пріоритетними такі напрями роботи:

- залучення всіх учасників освітнього процесу до дистанційного навчання;
- створення якісного навчально-методичного підґрунтя дистанційної освіти;
- опанування викладачами системою Moodle та підвищення кваліфікації стосовно використання онлайн інструментів.

Необхідно зазначити, що в умовах дистанційного навчання значного вдосконалення потребують прийоми залучення здобувачів вищої освіти до якісного оволодіння знаннями, формування пізнавальної активності, підвищення мотивації до навчання. У системі взаємодії суб'єктів начального процесу принципово нового підходу набуває організація контролю, значно розширюються його функції. Наприклад, уваги потребує своєчасне перебування здобувачів вищої освіти на платформі Moodle. Нові умови висувають й для педагога необхідність опановувати інші ролі в навчальному процесі: організатора дистанційного навчання, консультанта та помічника в при вирішенні технічних питань, координатора тощо.

Робота над удосконаленням уже існуючих дистанційних навчальних курсів та створенням нових має проводитись постійно. На засіданнях кафедр обговорюються критерії, розглядається структура, змістовне наповнення навчальних дисциплін на платформі Moodle, особлива увага зосереджується на реалізації інтерактивного характеру дистанційного навчання.

Так, вивчення рівня розробленості дистанційних курсів викладачами на факультеті дошкільної освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди показало, що навчальні курси у цілому відповідають вимогам щодо наповнення їх структури. Вони містять резюме, яке дає загальне уявлення про навчальну дисципліну, робочу програму, силабус, мету й завдання курсу, структуру, побудовану за модулями або темами; в переважній кількості курсів висвітлено зміст окремих занять. Також викладачами передбачено засоби зворотного зв'язку зі студентами, в дистанційних навчальних курсах налаштовані журнал оцінок, чат і форум для обговорення та вирішення різноманітних питань у процесі вивчення певної дисципліни. У дистанційних курсах представлено такі засоби контролю знань, як: питання для самоконтролю, поточне й підсумкове тестування та ін. Майже у всіх курсах запропоновано перелік рекомендованої основної та допоміжної літератури, до деяких з них розроблено глосарій, презентації тощо.

Викладачами підготовлено навчально-методичні рекомендації щодо питань організації дистанційного навчання у закладах освіти. Зокрема, «Особливості мотивації дистанційного навчання» (Довженко О. О., Туріщева Л. В.), «Особливості засобів комунікації дистанційного навчання» (Туріщева Л. В., Козлітіна О. В.). Розроблено мультимедійні навчально-методичні посібники «Практикум з музично-естетичного виховання» (Ларіна І. О., Доля Ю. В.).

З метою вдосконалення навичок користування дистанційними технологіями навчання викладачі кафедр факультету беруть активну участь у:

- онлайн-конференціях, як-то: «В контактi з дітьми. Лайфхаки виховання» (О. Є. Малихіна, Ю. Ю. Ходикіна); «Дистанційна освіта в Україні: право на помилку» (Т. П. Танько, Н. Г. Тарарак, А. В. Ковтун, С. Ю. Бакай, М. В. Кордубан,); «Музичні керівники ЗДО» (М. В. Кордубан);
- науково-методичному семінарі «Педагогічний діалог: теорія, практика, досвід» (М. В. Кордубан, Н. Г. Тарарак, А. В. Ковтун, А. О. Мкртічян, М. В. Чернявська, Н. О. Шевченко, І. А. Ларіна, Ю. В. Доля);
- вебінарах: «Підвищення рівня цифрової грамотності педагогічних працівників». Можливості платформи «Всеосвіта» для дистанційного навчання», «Роль казки у розвитку та вихованні дитини дошкільного віку. ТРВЗ-інструменти», «Розвиток творчих здібностей дошкільників засобами ТРВЗ (робочі кейси)», «STEM-освіта: ресурси та перспективи розвитку у 2020-2021 навчальному році» (І. І. Дорожко, О. В. Костікова, О. Є. Малихіна, Л. В. Туріщева, Ю. Ю. Ходикіна); «Методичні розробки для навчання та розвитку дітей дошкільного віку» (М. В. Кордубан);
- онлайн-курсах на освітніх порталах «Всеосвіта», «Prometheus»: «Впровадження інновацій в школах», «Протидія та попередження булінгу (цькуванню) в закладах освіти», «Діалог та медіація: шлях до порозуміння» (І. І. Дорожко, О. Є. Малихіна, Л. В. Туріщева);
- онлайн семінарах-тренінгах (за напрямом – розвиток цифрової компетентності) «Онлайн інструменти для викладання інтегрованого курсу «Культура добросусідства» (К. А. Юр'єва, М. В. Кордубан, А. В. Ковтун, Н. О. Шевченко).

Вважаємо за необхідне зазначити, що нові Стандарти вищої освіти за спеціальністю 012 першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня «Дошкільна освіта», передбачають широке використання в освітньому процесі особистісно орієнтованих, інформаційно-комунікаційних технологій, онлайн інструментів інтерактивного навчання. Зокрема, стандарти пропонують використовувати елементи відкритого навчання, яке створює для здобувачів освіти можливості вчитися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, маючи при собі комплект спеціальних засобів навчання і погоджену можливість контакту з викладачем, а також контактів між собою. І що дуже важливо, саме дистанційне навчання дозволяє повною мірою реалізувати ці вимоги стандартів вищої освіти.

Викладачі факультету активно використовують також можливості Google Meet та Zoom – не тільки як конференц-зв'язок, але й для проведення експрес-опитувань, голосувань, роботи в малих групах змінного складу в окремих сесійних залах тощо. Відеозаписи проведених за допомогою сервісу ZOOM лекцій і практичних занять викладаються на університетську платформу MOODLE. Під час онлайн занять за допомогою сервісу ZOOM паралельно активно використовуються різноманітні засоби для опитування: гугл-форми, Ментіметр тощо.

Для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти створено групу в соціальній мережі Facebook, де під час проходження науково-дослідної практики магістранти мають змогу практично ознайомлюватись з науковою

комунікацією у соціальних мережах: професійними та науковими групами Ukrainian Scientists Worldwide, SCIENCE WORLD наукові стажування, конференції, гранти, стипендії, Educational trends, Освіторія, STREAM-освіта для дошкільників, International Center of Non-formal Education, Початкова школа та дошкілля, Методична скарбничка для вихователя дитячого садочка та ін.; опановувати правила спілкування в професійних і наукових групах.

Важливо, що в освітньому процесі факультету дошкільної освіти активно застосовуються розроблені співробітниками Інституту проблем виховання НАПН України відеозаписи вебінарів і відеолекцій:

1. Вебінар «Формування у старших дошкільників соціально-комунікативної компетентності» (Н. В. Гавриш, О.Д. Рейпольська)
2. Відеодоповідь «Проектуємо освітнє середовище для індивідуального розвитку дитини» (Рейпольська О.Д.)
3. Відеодоповідь «Формування соціально-доцільної поведінки дітей старшого дошкільного віку» (Васильєва С. А.)
4. Відеодоповідь «Форми організації освітнього процесу з дітьми третього року життя» (Васильєва С. А.)
5. Вебінар «Гармонізація дитячо-батьківських взаємин: модель свободи дитини» (Гавриш Н. В.)
6. Вебінар «Графічні організатори у навчанні дітей старшого дошкільного віку». (Гавриш Н. В.)
7. Вебінар «Використання активних методів у навчанні дітей дошкільного віку математики» (Зайцева Л. І.)
8. Вебінар «Емоційний інтелект сучасного вихователя: реалії, виклики, стратегії розвитку» (Цветкова Г. Г.)
9. Цикл відеороликів «Підготовка дитини 3-го року життя до декоративної діяльності» (за авторським альбомом і методичними рекомендаціями Рагозіної В. В.)
10. Вебінар «Дієві прийоми розвитку критичного мислення» (Харченко Н. В.)

Цікавим є те, що викладачі і студенти долучилися до започаткованого Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка флешмобу з проведення магістрантами відкритих онлайн лекцій для студентів бакалаврату.

Реалії сьогодення такі, що й педагогічна практика здобувачів освіти час від часу проходить дистанційно. В онлайн режимі за допомогою сервісу Zoom було проведено настановчу конференцію, під час якої здобувачі вищої освіти познайомились з керівниками практики, отримали завдання та інструкції щодо подальшої роботи. У ході конференції методистами з фаху та керівниками з психолого-педагогічних дисциплін було оголошено графік проведення онлайн консультацій.

З переведенням навчання виключно на дистанційну форму було скореговано завдання педагогічної практики, а саме: проведення занять з різних розділів освітньої програми в середніх і старших групах ЗДО, організація творчих ігор, колективної праці, прогулянок та розваг, фізкультхвилинок замінено на

розробку методичних, дидактичних матеріалів для їх проведення в онлайн-режимі.

Консультації здобувачів вищої освіти викладачами, які є методистами з фаху та керівниками з психолого-педагогічних дисциплін під час педагогічної практики, надавались у дистанційній формі. Виконання завдань безперервної пропедевтичної педагогічної практики в дистанційній формі відбувалось на основі аналізу сайтів закладів дошкільної освіти м. Харкова.

Список використаних джерел

1. Кудрявцева С. П., Колос В. В. Педагогіка. К. : Видавничий Дім “Слово”, 2005. 400 с.
2. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л. Б. Ліщинська. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102с.
3. Биков В. Ю., Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г. та ін. Технологія створення дистанційного курсу:навч. посібник / За ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. К.: Міленіум, 2008. 324 с.
4. Морзе Н. В., Глазунова О. Г. Критерії якості електронних навчальних курсів, розроблених на базі платформ дистанційного навчання. *Інформаційні технології в освіті*. Херсон, 2009. No 4. С. 63–75.
5. Герасименко І. В. Створення навчального курсу в системі електронного навчання на базі Moodle. *Педагогічний альманах*: зб. наук. пр. Херсон : КВНЗ “Херсонська академія неперервної освіти”, 2012. Вип. 16. С. 109 – 115.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ В КОНТЕКСТІ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Толочик О. В.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
м. Київ, Україна

Васютіна Т. М.

кандидат педагогічних наук, професор
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

Статтю присвячено проблемі організації освітнього процесу в умовах змішаного навчання в початковій школі. Упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес викликає появу нових видів і форм його організації, зокрема змішаного навчання. За потребами сучасної освіти інформаційні технології стали невід’ємною частиною нашого життя, у початковій школі зокрема.